

821.135.1

scriitori
români
contemporani

CĂTĂLIN
MIHULEAC

AMERICA
DE PESTE
POGROM

ROMAN

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Prolog

America deretică. America împătorește. America împachează. America donează.

Societăți de caritate așteaptă donațiile. Red Cross, Salvation Army, Planet Aid, Goodwill. Sunt copleșite de cât colectează. Preiau ce capătă de la cetățenii americani. Încarcă în trailere și vând mai departe. Sunt firme de caritate care pun preț pe dolar. Din anul 2000, lucrează și cu mica întreprindere a familiei mele, Bernstein Vintage Ltd.

Le trebuie bani pentru programe sociale. Pentru alcoolici, pentru *homeless*, pentru foști pușcăriași, pentru veterani de război. În beneficiul acestora, se adună fonduri. America se străduiește să-i reabiliteze și să-i reintegreze. Reabilitarea și reintegrarea costă pentru fiecare persoană 40.000 de dolari. Bani, nu șagă. Și nici atunci nu bagă nimeni mâna în foc că programul va fi un succes. Dar de încercat, se încearcă.

Ținem evidența strictă. Avem registre mari, chitanțiere, borderouri. Avem fișiere. Negru pe alb, totul e notat. Cumpărăm lunar 50-60 de trailere de marfă donată. 45 de salariați hispanici nu-și văd capul de treabă. Descarcă, sortează, pun în cutii. 50 de ore pe săptămână. Muncesc, muncesc, muncesc. Fluieră și cântă, în timpu' ăsta. Le permitem, suntem umani. Nu ca antisemitul Ford, născătorul de automobile.

El nu le permitea muncitorilor să fluiere și să cânte.

Sortăm marfa. Hainele iau loc lângă haine, papucii alături de papuci. Valizele marca Samsonite și marca Nesamsonite își

regăsesc suratele. Electronice, cărți, discuri de vinil. Fotolii, furculițe, tablouri. Obiecte de mobilier. Schiuri, cârje, scaune cu roțile, biciclete. Orice.

Marfa *vintage* trece într-un sector special. Marfa *vintage* e vedeta. Are loc la *Business Class*.

De la noi, hainele și celelalte pleacă mai departe. Sacii se încarcă în containere, pentru a lua calea clienților la mâna a doua. Un container are zece tone. Clienții sunt în America Centrală, în Africa, în Asia. În Europa de Vest, dar mai ales în cea de Est. Câte bordeie, atâtea obicei. Olanda vrea discuri vechi de vinil și tot ce-i foarte american. Începând cu blugii Levi's. Japonia vrea doar marfă *vintage*. Japonezii sunt niște dulci. Atât cât pot fi ei de dulci.

Țări ca România pretind ca marfa provenită din U.S.A. să fie fumigată. Calicu-i gingaș. România se teme de furuncule americane. Mergem la firma specializată în fumigații. Atenție, se deschid ușile containerului! Se aruncă înăuntru câteva pastile cu gaz. Explodează fără convingere. Atenție, se închid ușile! Pentru 24 de ore. Apoi, ușile se redeschid, pentru alte 24 de ore. Și din nou se închid. Aplicăm un sigiliu și gata. Marfa e dezinfectată și dezinsectată. Țăță de mătă.

Americanul donează datorită inimii lui bune. Și pentru că i se deduc 500 de dolari din taxe anual. Americanul cumpără, dar nu mai are loc pe rafturi. Trebuie să dea afară, pentru a cumpăra mai mult. Privește în dulap și zice *fuck*. Ce pulover *boring*. Și rochia asta, ce hram poartă? E de la fosta nevastă? Nevestele lasă urme. La Goodwill și Red Cross cu ele.

Alcoolici, drogați, *homeless*, veterani de război. Stau în drum și așteaptă să fie reintegrați. Fără firme ca a noastră, ar sta în drum mult și bine. Le zic copiilor mei:

— Fiți buni cu drogatul, veteranul și *homeless*-ul. Ei ne întrețin. Ei ne-au cumpărat limuzinele. Drogatul și *homeless*-ul ne achită Lexusul. Că nu de pomană rimează. Ei ne plătesc vacanțele în Europa. Ei vă vor suporta taxele universitare. Fără ei, viața noastră ar fi grea. Ca a lor.

Din când în când, coborâm în stradă, în mijlocul lor. Le ducem haine și țigări. Ben are deasupra biroului o fotografie înrămată. Un *homeless* îi mulțumește pentru hainele primite. Poartă un fes pe cap și are o țigară în gură. Ben surâde șarmant spre aparatul foto.

Ben este soțul meu. Ar fi putut fi soțul alteia. Dar e soțul meu. O să vă spun cum s-a întâmplat. O s-o iau încetișor.

America donează. Dacă n-ar dona, această carte nu s-ar scrie.

De ce l-am desemnat pe Cătălin Mihuleac pentru a da o formă cât de cât literară acestor rânduri? Pentru că, din lista de scriitori români care mi-a fost pusă la dispoziție, el a fost singurul de acord să discute cu mine fără mijlocirea agentului său literar. Sinceră să fiu, nici nu cred că își permite să plătească un agent. Dar asta e deja altă vorbă. Am mai apreciat la el lipsa burții. O să vedeți, în paginile următoare, de ce nu pot avea încredere într-un artist burtos.

Misiunea sa a fost dublă. În primul rând, să cizeleze paginile scrise de mine. Fără să le știrbească stilul contabilicesc, care mă caracterizează. În al doilea rând, să îndeplinească povestea mea, într-un mod care să mențină tensiunea cărții, cu o altă poveste. Pe care am căpătat-o de gata, veți vedea când și cum.

La urmă, i-am îngăduit să semneze „opera“ cu numele lui. Pentru a-i satisface egoul, firesc în tagma sa, dar și ca o formă de protecție pentru mine. Nu-mi place să-mi asum riscuri, într-o junglă pe care n-o cunosc.

Se înțelege că nu știu în ce măsură „alesul meu literar“ s-a achitat de sarcini. Nu știu nici în ce măsură romanul meu este unul *catchy*. Recunosc că între mine și „autor“ au existat momente de tensiune, punctate de reproșuri și amenințări cu demisia și demiterea. S-au strecurat și câteva schimburi mai grele de cuvinte, pe care prefer să le trec sub tăcere. Privind faptele cu ochiul meu de femeie de afaceri, îmi place să cred că tensiunea dintre noi a fost una constructivă, profitabilă pentru ambele părți.

Închei acest cuvânt introductiv împărtășindu-vă dorința mea cea mai intimă. Sper ca, după citirea acestor pagini, să devin a voastră prietenă de suflet,

Suzy Bernstein
Washington, D.C.

PARTEA ÎNTÂI

Bernstein înseamnă chihlimbar
Jacques Oxenberg,
ginecologul cu degete beethoveniene

I

Văd clar dimineața când se scrie prima literă a destinului meu american. O văd foarte clar.

Am 33 de ani, un ceas care sună de ora șapte și-un pat matrimonial. Unde dorm singură. Patul e singura exagerare în spațiul meu locativ, strâns bine pe corp.

Mă pregătesc să merg la serviciu. Sunt contabilă la Magazinul Universal Moldova. Ritualul lungește clipele. O sorbitură de cafea, două liniuțe la machiaj. Feliile de pâine, foaia de cașcaval și frunza de salată se întovărășesc în sandviциul pentru pauza de masă.

Sună telefonul. Ca ieri, când aveam 25 de ani. Ca mâine, când voi avea 39. Doar mama sună la ora asta. Să mă pupe dulce. Doar prin telefon o mai facem.

Se vede că azi nu-i ieri. Azi e azi și la telefon nu e mama. E șeful. Domnul Finkelstein nu sună să pupe. Este evreu și nu pupă gratis.

— Sânziana, azi nu vii la birou. Mergi pe teren.

— Și cu foaia de salată ce fac?

— Ți-o decontez. Azi e ziua ta culturală.

— Și ziua de lucru cine mi-o decontează?

— Tot eu. Mergi să-l vizitezi pe „Mark Twain al românilor”. Sarcină de serviciu.

— Asta da gheșeft. Și unde-l găsec pe Mark Twain-ul nostru național?

— E vorba de Ion Creangă. Îl găsești la domiciliu. La muzeul dumnealui.

— N-am mai fost la muzeu din clasa a zecea. Muzeele nu se deschid la ora zece?

— Da, ai ceva cultură. Până atunci, ai timp să te faci frumoasă. Vei însoți doi evrei americani la muzeu. Mamă și fiu.

— E frumos să-ți duci fiul la muzeu.

— Fiul are 50 de ani.

— Și mai frumos. Iar mama?

— Mama are ceva mai mult, dar fă-te că nu-ți dai seama. Vor să-și deschidă o afacere la noi.

— Servim Patria!

— Contează pe engleza ta, dragă, altfel rugăm pe altcineva. Mama și fiul nu știu o boabă în altă limbă.

— Nici măcar românește?

— Poate doar idiș.

— Am avut scutire când s-a predat idișul în clasele primare.

— Vino în parcare a magazinului. Portarul o să-ți dea cheile de la Volvo.

— Cu Volvo merge doar directorul. Să nu-mi spuneți că mă vor numi director.

— Nu-ți spun. Pe americani o să-i iei de la Hotelul Unirea. După muzeu, mergeți la restaurant.

— Sper că puștiul de 50 de ani n-o să mă invite la dans. Știți că nu știu.

— Dacă te invită, dansezi. Sarcină de serviciu.

— Știu, e-n joc interesul național. Îmi permiteți să oftez?

— Nu. Te vei ocupa de ei și mâine, și poimâine.

— Sâmbăta mea, duminica mea... Îmi călcați în picioare zilele libere.

— Ți le plătesc suplimentar.

— Sâmbăta, evreii cuminți nu merg la sinagogă?

— Dacă vor la sinagogă, îi duci la sinagogă. Ce pastă de dinți folosești?

— Domnule Finkelstein, asemenea amănunte nu cred că...

— Oricare ar fi pasta, fă-i reclamă! Zâmbește-le cu toți dinții tăi strălucitori. Fii lipicioasă, cucerește-i pe americani! Sarcină de serviciu.

La recepția Hotelului Unirea, mi se zice să urc. Etajul zece, cioc-cioc. Nu răspunde nimeni. Crăcănez ușa. Un zgomot de șuvoi trădează un trup sub duș. Americani cu punctualitate românească. Puteau fi dușați până acum.

Remarc o siluetă la geam. Privește în jos, de la etaj, orașul țesut ca o ie moldovenească. Se întoarce pe neașteptate, mă măsoară cu doi ochi roșii ca de plâns. S-o fi certat cu copilul sau are conjunctivită. Își ascunde jena sub o tuse scurtă.

— Tu ești ghidul nostru, așa-i?! Ben, da' ieși odat' de sub dușu' ăla nenorocit!

Îmi întinde mâna cu brățara inclusă:

— Dora Bernstein. Zi-mi Dora.

— Sânziana Stipiuc. Spuneți-mi Sânziana.

— OK, Suzy.

Costum bej, pantofi pentru monturi dureroase. Colier, cercei și inel. Câteva lebede din specia Swarovski plutesc pe balta de aur alb. Buze groase, mari înghițitoare de ruj, dau drumul unui surâs ironic permanent. Nas lungit cu finețe, santinelă a feței. Păr scurt, prea blond pentru a fi adevărat. Ah, genul ăsta de bătrâne! Care cred că părul scurt și vopsit le întinerește. Dimpotrivă. E același efect ca la femeile cu picioare scurte, cocoțate pe tocuri. Cu cât tocurile sunt mai înalte, cu atât cocoțatele mai scunde par.

Ben se îndură și iese din baie. Nu înconjurat de prosop, cum mă așteptam. Ginși albi, cămașă bleu cu guler din blană de aparat foto. În picioare, mergători de firmă. Pe nas, ochelari Ray-Ban. O fi soare în baie. Oricum, tare tipul. Cu stofă americană de șarm. Păcat de părul roșcovănit cu vopsea. Bine se spune despre copii că își imită părinții. Își vopsește mă-sa părul, hop și el! Bărbații cu părul pictat sunt și mai înduioșători ca babele pictate.

— Ben, domnișoara Suzy e ghidul nostru.

— Sunt fericit să te cunosc, Suzy.

Miroase atât de bine, că abia în lift îi văd și nasul. Un cartofior. Un cartofior care își așteaptă maioneza.

— Mamă, fă-mi o poză cu miss Suzy!

Cuprins

- 5 Prolog
- 9 PARTEA ÎNTÂI
Bernstein înseamnă chihlimbar
Jacques Oxenberg, ginecologul
cu degete beethoveniene
- 75 PARTEA A DOUA
La Hollywood nu sunt legionari
Americanul, cel mai bun prieten al omului
- 149 PARTEA A TREIA
Ziua când pier rășuștele galbene din cauciuc
Stalin înmulțit cu Hitler la puterea Mao
- 223 PARTEA A PATRA
Noiembrie fără Joe
Noiembrie cu Joe